

MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KONSULLIK XIZMATI RIVOJLANISHI

A.A.Azizov

Millat Umidi university first year student

Abstract

This article analyzes the formation, stages of development and reforms of the consular service in the period after the independence of the Republic of Uzbekistan. The study covers the legal basis, organizational structure and role of the consular system in international cooperation between 1991 and 2024. The initial formation of the system in the 1990s, its strengthening in 2000-2016, and the processes of creating convenience for citizens through the introduction of digital technologies from 2016 are analyzed. Also, attention is paid to innovations such as the introduction of online platforms such as "E-Consul" and "E-Visa Uzbekistan", practical assistance during the pandemic and the opening of new consular institutions. At the end of the article, the role of the consular service in protecting the interests of citizens, increasing international prestige and developing diplomatic relations is summarized.

Ushbu maqolada mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasining konsullik xizmatining shakllanish bosqichlari, huquqiy asoslari, asosiy islohotlari va bugungi kundagi rivojlanish holati yoritiladi.

1. Konsullik xizmatining shakllanishi va huquqiy asoslari (1991–2000-yillar)

Mustaqillikdan so'ng O'zbekiston Respublikasi o'z tashqi siyosatining mustaqil subyekti sifatida xalqaro maydonga chiqdi. Shu davrda chet eldagi

fuqarolar huquqlarini himoya qilish maqsadida konsullik tizimini yaratish ishlari boshlandi.

1992-yilda Tashqi ishlar vazirligi huzurida Konsullik boshqarmasi tashkil etildi. Unga quyidagi vazifalar yuklatildi:

Chet elda yashovchi yoki vaqtincha bo'lgan O'zbekiston fuqarolarining huquqlarini himoya qilish;

Konsullik hujjatlarini (tug'ilish, nikoh, o'lim, notarial ishlar, pasport) rasmiylashtirish;

Chet ellik fuqarolarga viza berish;

O'zbekistonning xalqaro majburiyatlarini bajarishda konsullik sohasida hamkorlikni ta'minlash.

1996-yilda Oliy Majlis tomonidan "O'zbekiston Respublikasining Konsullik ustavi" qabul qilindi. Ushbu hujjat O'zbekiston konsullik muassasalarining maqomi, huquqlari, burchlari va faoliyat tamoyillarini belgilab berdi.

Shuningdek, 1997-yilda "O'zbekiston Respublikasining Konsullik muassasalari to'g'risida"gi qonun tasdiqlandi. Bu qonun O'zbekiston konsulliklari faoliyatini xalqaro huquq me'yorlariga muvofiqlashtirdi.

Bu davrda Moskvada, Anqarada, Istanbulda, Toshkentdagi ayrim xorijiy elchixonalarda O'zbekistonning dastlabki konsullik bo'limlari ish boshladi.

2. Konsullik tizimining mustahkamlanishi va amaliy rivoji (2000–2016-yillar)

2000-yillardan boshlab O'zbekiston konsullik xizmatlari faoliyati tizimli shaklga kirdi. Jahon miqyosida O'zbekistonning nufuzi oshib borar ekan,

fuqarolarning turli mamlakatlarda faoliyat yuritishi ham kengaydi. Shu bilan birga, ularning huquqiy himoyasini ta'minlash zarurati ham kuchaydi.

Bu davrda quyidagi muhim o'zgarishlar amalga oshirildi:

Konsullik tarmog'i kengaydi: O'zbekistonning Rossiya Federatsiyasi, Qozog'iston, Germaniya, AQSh, Koreya Respublikasi, BAA, Xitoy kabi davlatlarda yangi konsullik bo'limlari va bosh konsulliklar ochildi.

Xalqaro hamkorlik kuchaydi: O'zbekiston BMT, MDH, Yevropa Ittifoqi va Islom hamkorlik tashkiloti doirasida konsullik hamkorligi bo'yicha bitimlarga qo'shildi.

Huquqiy asoslar takomillashtirildi: 2010-yilda "O'zbekiston Respublikasining Tashqi siyosat konsepsiyasi" tasdiqlanib, unda fuqarolarning huquqlarini xalqaro miqyosda himoya qilish diplomatik faoliyatning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilandi.

Kadrlar tayyorlash: Toshkent davlat yuridik universiteti va Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universitetida konsullik sohasi uchun maxsus tayyorlov yo'nalishlari ochildi.

Ushbu davrda O'zbekiston konsullik

xizmati xalqaro standartlarga yaqinlashdi, fuqarolarga xizmat ko'rsatish sifati oshdi, notarial va hujjat aylanishi jarayonlari soddalashtirildi.

3. Yangi davrda konsullik islohotlari va raqamli tizimlar joriy etilishi (2016-yildan hozirgacha)

2016-yilda Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida davlat boshqaruvi sohasida keng islohotlar amalga oshirildi. Bu jarayon konsullik xizmatlaridan ham chetda qolmadi.

Yangi davrda asosiy e'tibor fuq arolarga qulay, tezkor, ochiq va raqamli xizmat ko'rsatishga qaratildi.

Quyidagi yirik o'zgarishlar amalga oshirildi:

“E-Consul” onlayn tizimi joriy qilindi. U orqali fuqarolar tug'ilish, nikoh, o'lim, hujjat tasdiqlash, pasport masalalari bo'yicha onlayn murojaat qila oladigan bo'ldi.

“E-Visa Uzbekistan” platformasi orqali chet ellik fuqarolar uchun elektron viza tizimi yo'lga qo'yildi.

Virtual qabulxonalar orqali xorijdagi fuqarolarning murojaatlari to'g'ridan-to'g'ri Tashqi ishlar vazirligiga yetkaziladigan bo'ldi.

2020–2021-yillarda pandemiya davrida konsulliklar minglab fuqarolarning vatanga qaytishiga amaliy yordam ko'rsatdi.

2022–2024-yillarda Yevropa, Osiyo va Yaqin Sharq davlatlarida O'zbekistonning yangi bosh konsulliklari faoliyat boshladi.

Bu bosqichda konsullik xizmati faqat hujjatlar bilan shug'ullanuvchi organ emas, balki fuqarolarni himoya qiluvchi va xalqaro aloqalarni mustahkamlovchi muhim institutga aylandi.

4. Konsullik xizmatining bugungi holati va xalqaro ahamiyati

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasi konsullik tizimi 50 dan ortiq mamlakatda faoliyat yuritmoqda. Tashqi ishlar vazirligi tarkibida Konsullik bosh boshqarmasi va 30 dan ortiq konsullik muassasalari mavjud.

Ularning asosiy yo'nalishlari:

Fuqarolar huquqlarini xalqaro me'yorlarga muvofiq himoya qilish;

Mehnat migratsiyasi bo'yicha maslahat va yordam ko'rsatish;

Xorijiy davlatlarda o'zbekistonlik talabalar, ishchilar va tadbirkorlar uchun huquqiy yordam;

Chet el fuqarolari uchun O'zbekiston viza tizimini yengillashtirish;

Xalqaro hamkorlikni kengaytirish.

So'nggi yillarda O'zbekiston konsullik xizmatlari BMT, YEXHT, IOM kabi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirdi.

Shuningdek, 2023-yilda Prezidentning "Diplomatik xizmat faoliyatini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi farmoni qabul qilinib, unda konsullik sohasida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, fuqarolarga xizmat sifatini oshirish choralari belgilandi

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasi konsullik xizmati shakllanishdan boshlab bugungi kunda yuksak rivojlanish bosqichiga chiqdi.

Agar 1990-yillar boshida konsullik tizimi endigina yo'lga qo'yilgan bo'lsa, bugungi kunda u raqamli texnologiyalar asosida faoliyat yurituvchi, xalqaro maydonda tan olingan institutga aylandi.

Konsullik xizmatining asosiy maqsadi — fuqarolar manfaatini himoya qilish, O'zbekiston nufuzini oshirish, xalqaro hamkorlikni kuchaytirishdir.

Kelajakda bu sohada kadrlar salohiyatini oshirish, xalqaro hamkorlikni yanada chuqurlashtirish va global raqamli tizimlarga integratsiya qilish kabi vazifalar dolzarb bo'lib qoladi.

Adabiyotlar

O'zbekiston Respublikasi Konsullik ustavi (1996-yil) uza.uz

Konsullik muassasalari to'g'risidagi qonun (1997-yil) lex.uz

Tashqi siyosat konsepsiyasi (2010-yil) lex.uz

“Diplomatik xizmat faoliyatini yanada takomillashtirish to'g'risida” farmon (2023-yil) president.uz

“E-Consul” va “E-Visa” tizimlari haqida mfa.uz